

DOI 10.32782/2786-8559/2024-4-21

УДК 657:339:004

Пляшко Ольга Степанівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7202-1036>

Хомич Сергій Васильович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8737-1992>

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКІВ
В ІНТЕРНЕТ ТОРГІВЛІ**

У статті досліджено особливості форм та способів здійснення розрахунків між учасниками в процесах купівлі-продажу через мережу Інтернет та порядок їх обліку. В дослідженні використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу і структурно-логічного узагальнення та статистичного дослідження. З'ясовано сутність понять електронна комерція, електронна торгівля, Інтернет торгівля. Визначено предметну область дослідження як господарську діяльність суб'єктів відносин у сфері електронної купівлі-продажу товарів та послуг, що здійснюється через мережу Інтернет. Досліджено діючу практику організації розрахунків в Інтернет торгівлі на основі визначених моделей суб'єктної взаємодії B2B, B2G, B2C. Узагальнено основні формати безготівкових розрахунків, серед яких дистанційне банківське обслуговування, системи еквайрингу та електронні розрахунки через систему терміналів самообслуговування. Встановлено особливості готівкових розрахунків та сферу їх застосування в Інтернет торгівлі, визначено сумові обмеження та варіанти їх здійснення шляхом розрахунку безпосередньо в офісі продавця або під час доставки товару кур'єром. Досліджено сферу застосування розрахунків електронними грошима, динаміку операцій з ними та її причини. Акцентовано, що статус криптовалюти в Україні на дату написання статті офіційно не визнаний, тому вона не є законним способом розрахунку. Виділено способи безготівкових розрахунків, які законодавчо підпадають під визначення розрахункових операцій і потребують застосування реєстраторів розрахункових операцій. З'ясовано, що порядок обліку розрахункових операцій в Інтернет торгівлі залежить від форми їх здійснення та способу оплати та запропоновано відповідні кореспонденції рахунків. Визначено, що для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності відсутні вимоги ведення бухгалтерського обліку. Узагальнено, що діюче в Україні нормативне поле не обмежує права та можливості суб'єктів Інтернет торгівлі щодо здійснення та вибору ними форм і способів розрахунків, а перспективи галузі сприяють подальшому розвитку платіжних послуг та електронної комерції.

Ключові слова: електронна торгівля, суб'єкти бізнесу, безготівкові розрахунки, готівкові розрахунки, електронні гроші, облік.

Olha Pliashko, Sergii Khomych

Rivne State University of Humanities

**ORGANIZATIONAL AND ACCOUNTING ASPECTS
OF SETTLEMENTS IN THE INTERNET TRADE**

The article explores the features of forms and methods of settlements between participants in the processes of buying and selling over the Internet and the procedure for their accounting. The study employs general scientific methods of analysis, synthesis, and structural-logical generalization, as well as statistical research methods. The essence of the concepts of electronic commerce and Internet trade is clarified. The subject area of the study is determined as the economic activity of subjects in the field of electronic buying and selling of goods and services conducted through the Internet. The current practice of organizing settlements in Internet trade based on identified models of subject interaction B2B, B2G, B2C is examined. The main formats of non-cash settlements are summarized, including remote banking services, acquiring systems, and electronic payments through self-service kiosks. The features of cash settlements and their application in Internet trade are established, and the sum limitations and options for their implementation

through payment directly in the seller's office or during courier delivery are determined. The sphere of application of settlements with electronic money, the dynamics of operations with them, and their reasons are investigated. It is emphasized that as of the date of writing the article, the status of cryptocurrency in Ukraine is not officially recognized, so it is not a legal means of payment. Methods of non-cash settlements that legislatively fall under the definition of settlement operations and require the use of settlement operation recorders are highlighted. It is clarified that the procedure for accounting for settlement operations in Internet trade depends on the form of their implementation and the payment method, and corresponding correspondence of accounts is proposed. It is determined that for individuals – subjects of entrepreneurial activity, there are no requirements for keeping accounting records. It is generalized that the existing regulatory framework in Ukraine does not restrict the rights and possibilities of subjects of Internet trade regarding the implementation and choice of forms and methods of settlements, and the prospects of the industry contribute to the further development of payment services and e-commerce.

Keywords: e-commerce, business entities, non-cash payments, cash payments, electronic money, accounting.

Вступ. Цифровізація є ключовим трендом розвитку сучасної економіки. Поєднання можливостей, обумовлених розвитком інформаційних технологій, та суспільних викликів зробили її не лише можливою, а й неминучою. Однаково активне включення у процеси цифровізації бізнесу, фінансового та державного секторів є важливим тригером суспільної цифровізації загалом.

Бізнес є активним агентом цифрових змін. Одним з активно впроваджуваних напрямів цифровізації бізнесу є електронна комерція, зокрема електронна торгівля. Її технології широко використовуються як доповнення до традиційних алгоритмів діяльності, коли споживачу надається можливість вибору – покупка онлайн чи офлайн, так і формують абсолютно незалежний вид діяльності – Інтернет торгівлю.

У 2022 році на електронну комерцію припадало 21% усіх роздрібних ринків [1]. В Україні обсяг ринку електронної комерції за останні 5 років зріс майже у 3 рази і в 2020 році досягнув \$4 млрд, що становило 8,8% від загального обсягу роздрібно торгівлі в Україні. Очікувалося, що ця частка за підсумками 2021-го буде на рівні 9,2%, або \$4,4 млрд [2]. За час війни ринок електронної комерції хоч і зменшився у зв'язку з фізичною зміною попиту, пов'язаним з міграцією, але сам сегмент електронної торгівлі суттєво не втратив популярності і уже з літа 2022 р. демонстрував поступове відновлення [3], а в лютому 2023 р сума продажів знову досягла показника лютого 2022 р. [4]. Бізнес і надалі розвиває цей сегмент, працюючи не лише над асортиментом продаж, а й над розвитком інструментів для розрахунків та комунікацій зі споживачами. З огляду на це, актуальним є дослідження сучасних форм організації розрахунків у системі Інтернет торгівлі та їх обліку у продавців. Результати дослідження дозволяють з'ясувати особливості форм та методів здійснення розрахунків між учасниками в процесах купівлі-продажу через мережу Інтернет, що дозволить визначити напрямки подальшого їх розвитку та нормативного регулювання.

Матеріали та методи. Джерельну базу дослідження становили Закони України та нормативні

документи Національного банку України (НБУ), що регулюють порядок організації електронної торгівлі та здійснення і реєстрації розрахункових операцій [5–8], аналітичні статті та дані з мережі Інтернет. При написанні статті для з'ясування та узагальнення суті та особливостей організації розрахунків використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу і структурно-логічного узагальнення та методи статистичного дослідження для виявлення закономірностей та залежностей в досліджуваних даних.

Результати. Відсутність єдиного підходу до трактування суті та змісту категорій електронної комерції (е-комерції), електронної торгівлі (е-торгівлі) та Інтернет торгівлі ускладнює їх розуміння та дослідження. Ґрунтовні дослідження, проведені Ю.О. Шкригун [9], Краус К.М. та ін. [10] доводять сутнісну відмінність між поняттями в національному правовому полі. Так в Україні нормативно закріплено поняття електронної комерції як відносин, спрямованих на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, які здійснені дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [5]. Її основним видом є електронна торгівля, яка трактується як господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-комунікаційних систем [5]. Інтернет торгівля, яка часто отожднюється з електронною торгівлею, фактично є її складовою, оскільки обмежена лише використанням комп'ютерної мережі Інтернет. На практиці такі сутнісні відмінності дещо нівелюються, оскільки при визначенні коду виду економічної діяльності (КВЕД) першочергово враховується напрямок діяльності (оптова та роздрібна торгівля (G), інформація та телекомунікації (J). Основними КВЕД для здійснення діяльності у сфері е-комерції є 63.12 «Веб портали» – для означення діяльності

маркетплейсів та інших гібридних інтернет магазинів та 47.91 «Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет» – для роздрібних Інтернет магазинів [11]. Таким чином, досліджуючи предметну область Інтернет торгівлі, ми акцентуємо на господарській діяльності суб'єктів відносин у сфері електронної купівлі-продажу товарів та послуг, що здійснюється через мережу Інтернет.

Суб'єктами відносин у сфері Інтернет торгівлі є: 1) продавці: суб'єкти підприємницької діяльності юридичні та фізичні особи будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, які реалізують товари та послуги з використанням мережі Інтернет; 2) покупці товарів та послуг – суб'єкти господарювання, фізичні особи та органи державної влади і місцевого самоврядування. Залежно від взаємодії суб'єктів виділяють такі моделі електронної комерції, реалізовані в Інтернет торгівлі:

1) бізнес для бізнесу (business-to-business, B2B) – передбачає обмін товарами та послугами виключно між представниками бізнесу. Найбільш яскравим прикладом моделі є платформа Alibaba;

2) бізнес для споживача (business-to-customer, B2C) – модель, з якою часто ототожнюють саме поняття електронної комерції і яка зорієнтована на реалізацію товарів (послуг) кінцевому споживачу. За такою моделлю працюють Інтернет магазини та більшість маркетплейсів (наприклад, Rozetka, Prom.ua);

3) бізнес для уряду (business-to-government, B2G) – відносини між бізнесом і державою. Наприклад, система державних закупівель Prozorro;

4) споживач для споживача (customer-to-customer, C2C) – відносини між фізичними особами,

які не є суб'єктами підприємницької діяльності. Наприклад, платформи BlaBlaCar, Couchsurfing. Ця модель не є об'єктом нашого дослідження.

Розрахунки між учасниками Інтернет торгівлі можуть здійснюватись у безготівковій та готівковій формах, а також з використанням електронних грошей (рис. 1).

Безготівкові розрахунки передбачають перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів [5]. Така форма розрахунків є найбільш поширеною в Інтернет торгівлі, оскільки дозволяє практично миттєво здійснювати розрахунки та залишає видимий цифровий слід.

Широкому розповсюдженню безготівкових розрахунків сприяє також наявність розгалуженої інфраструктури установ платіжної системи, а також зацікавленість держави в їх поширенні [14]. За даними НБУ 96% безготівкових переказів здійснюються через Систему електронних платежів НБУ. Ця система за своєю сутністю є державною банківською платіжною системою, що забезпечує проведення міжбанківського переказу через кореспондентські рахунки банків-резидентів із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації у файловому режимі або в режимі реального часу [15]. Основними форматами безготівкових розрахунків є [12]:

1) дистанційне банківське обслуговування – здійснюється підсистемами клієнт-банкінгу (з використанням спеціального програмного забезпечення), інтернет-банкінгу (з доступом до персональних кабінетів на спеціальних вебсайтах), мобільного банкінгу (із застосуванням портативних мобільних пристроїв);

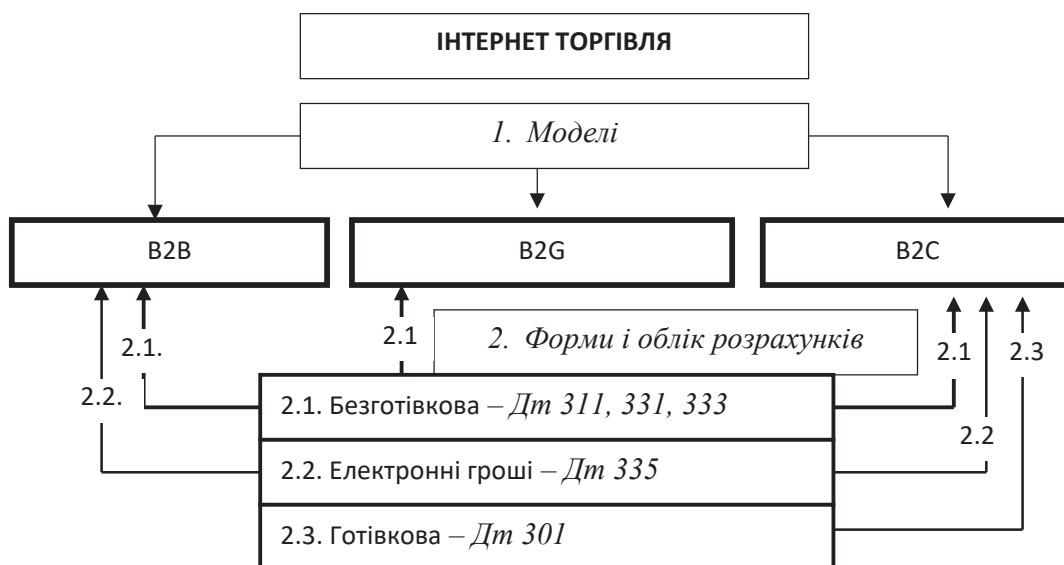

Рисунок 1 – Розрахунки в Інтернет торгівлі

Джерело: складено авторами

2) система еквайрингу (Acquiring), яка функціонує у розрізі підсистем товарного еквайрингу (за допомогою POS-терміналів), мобільного еквайрингу (із застосуванням смартфонів і М-POS-терміналів), інтернет-еквайрингу (розрахунки через віртуальні термінали на веб-сайтах інтернет-магазинів чи інших одержувачів грошових коштів);

3) здійснення електронних розрахунків через систему терміналів самообслуговування (Self-service terminals), яка дає змогу за допомогою програмно-технічних комплексів самообслуговування (ПТКС) здійснювати приймання платежів від фізичних осіб у режимі самообслуговування. Сюди входять: АТМ-банкінг (з використанням банкоматів), підсистема термінальних платежів (із застосуванням небанківських автоматів самообслуговування), підсистема вендінг платежів (через торговельні автомати самообслуговування)

До складу безготівкових розрахунків Назарова І. [12] відносить також і проведення електронних розрахунків через систему цифрових валют (Digital currency), яка дає змогу за допомогою електронних гаманців, що функціонують лише в електронному форматі, здійснювати приймання та сплату коштів, контролювати особові рахунки. Проте ми, як і Лега О.В [13], позиціонуємо розрахунки електронними грошима як окрему форму розрахунків в Інтернет торгівлі.

Зауважимо, що законодавчо відсутні прямі заборони щодо форм та методів організації розрахунків між учасниками Інтернет торгівлі [5], проте деякі непрямі обмеження все ж присутні. Зокрема, суб'єкти господарювання мають право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами між собою – у розмірі до 10 тис. грн., з фізичними особами – у розмірі до 50 тис. грн. [8], що практично унеможливує застосування готівкової форми розрахунків у сегментах В2В та В2С. Грошові розрахунки у цих сегментах здійснюють переважно у форматі дистанційного банківського обслуговування, що мінімізує використання платіжних систем та еквайрингових послуг та не зобов'язує учасників до додаткової реєстрації таких розрахункових операцій.

У сегменті В2С можливими є всі форми грошових розрахунків. Варіанти розрахунків готівкою – безпосередньо в офісі продавця або під час доставки кур'єром. Наявність готівкових розрахунків зобов'язує продавця до їх реєстрації та фіскалізації шляхом застосування реєстраторів розрахункових операцій (РРО). Безготівкові розрахунки в цьому сегменті здійснюються у всіх форматах: перерахування покупцем коштів через системи інтернет / мобільного банкінгу на банківські рахунки продавця (в форматі ІВАН), в тому числі і з використанням QR-кодів; шляхом здійс-

нення електронних розрахунків через систему автоматів самообслуговування; з використанням систем еквайрингу шляхом оплати електронними платіжними засобами (ЕПЗ) – платіжними картками через платіжний термінал у кур'єра під час доставки товару, оплати ЕПЗ на сайті Інтернет-магазину (Інтернет-еквайринг) через фінансових посередників (Portmone.com, Liqpay та ін.) [13]. Використання для оплати ЕПЗ покупцями хоч і є безготівковим розрахунком, але трактується [6] як розрахункова операція і, по аналогії до готівкових розрахунків, вимагає застосування РРО. За даними НБУ [15; 16] у 2020 р. 36,5% усіх операцій з ЕПЗ припадало на операції в мережі Інтернет (оплата товарів / послуг та перекази з картки на банківський рахунок), що становило 29% загальної суми безготівкових операцій з використанням платіжних карток. У 2021 р це співвідношення становило відповідно 34,2% від кількості та 27,1% по сумі. За період травень-грудень 2022 р. доля таких операцій дещо знизилась і становила відповідно 31,9% кількості та 20% від суми.

Розрахунки електронними грошима з квітня 2023 р. визнано законним способом розрахунку, а електронні гаманці прирівнено до банківських рахунків [16]. Законодавчо визначено, що електронні гроші – одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей [5]. Їх прикладами є WebMoney, МАХІ («Гаскомбанк»), «ГлобалМані» (АТ «БАНК АЛЬЯНС»), ALFA-MONEY (АТ «АЛЬФА-БАНК») та ін. Використовувати електронні гроші у розрахунках можуть всі суб'єкти підприємницької діяльності незалежно від організаційно-правової форми та системи оподаткування і населення. Проте, такі розрахункові операції вимагають від продавців застосування РРО. НБУ констатував зменшення кількості електронних гаманців та обсягів розрахунків електронними грошима у 2021–2022 рр. [15; 16], що пов'язує із запровадженням вимог щодо обов'язку емітента здійснювати належну перевірку користувачів електронних грошей (2021 р.) та припиненням їх емісії у зв'язку з воєнними діями (2022 р.). Статус криптовалюти (наприклад, bitcoin, litecoin, tron, XRP) в Україні на дату написання статті офіційно не визнаний (Закон про Віртуальні активи 2074-ІХ від 17.02.2022 р. не набрав чинності), тому вони не є законним способом розрахунку.

Порядок обліку розрахункових операцій в Інтернет торгівлі залежить від форми їх здійснення та способу оплати:

– готівкові розрахунки, які можна здійснити безпосередньо в офісі продавця або під час доставки кур'єром: Дт 301 Кт 702;

– безготівкові розрахунки шляхом зарахування коштів на поточний рахунок продавця: Дт 311 Кт 702, Дт 702 Кт 641, Дт 902 Кт 28;

– безготівкові розрахунки через системи еквайрингу та автомати самообслуговування: Дт 331 Кт 702, Дт 333 Кт 331, Дт 311 Кт 333;

– розрахунки електронними грошима: отримання електронних грошей за товар Дт335 Кт681, пред'явлення електронних грошей до погашення – Дт 377 Кт 335, надходження грошових коштів – Дт 311 Кт 377 [13, с. 164].

Для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності відсутні вимоги ведення бухгалтерського обліку із застосуванням плану рахунків, тому суми отриманої ними виручки незалежно від форми і способу здійснення розрахунків включаються до складу доходів на дату зарахування грошових коштів на банківські рахунки чи фактичного отримання готівки.

Висновки. Інтернет торгівля є поширеним і таким, що активно розвивається, видом електронної комерції в Україні. Державна цифрова під-

тримка, розвиток вітчизняних маркетплейсів та доступ до міжнародних ринків і майданчиків збуту, платіжних інструментів сприяють її подальшому розвитку і обумовлюють необхідність своєчасної адаптації нормативно-правової бази до змін бізнес середовища, імплементації міжнародних практик та нормативних документів, вибудовування дієвих механізмів регулювання та безпеки. Діюче в Україні нормативне поле не обмежує права та можливості суб'єктів Інтернет торгівлі щодо форм і способів розрахунків. Закономірно, що в Інтернет торгівлі безготівкова форма є переважною, що актуалізує розробку і впровадження нових інструментів її застосування як самими маркетплейсами (наприклад, інтеграція маркетплейсів Rozetka, Prom та системи переказу коштів у національній валюті без відкриття рахунків ТОВ ФК «Ево»), так і банківськими та небанківськими фінансовими установами. В свою чергу, такі новації потребують узгодження з правилами реєстрації розрахункових операцій і впровадження нових прикладних рішень (наприклад, інтеграція ПРРО ChekBox та платіжної системи NovaPay), що сприяє подальшому розвитку платіжних послуг та електронної комерції.

Література:

1. Мартиненко С. Статистика електронної комерції у 2022 р. Тенденції, факти, прогнози. URL: <https://nxdigitalagency.com/blog-ua/statistika-elektronnoi-komercii-u-2022/> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Аналіз ринку електронної комерції в Україні. 2021 рік. URL: <https://soulpartners.com.ua/news/tpost/x2dve03v71-rinok-elektronno-komerts-v-ukrain-dosyagn> (дата звернення: 25.11.2023).
3. Симоненко К. Вплив війни на інтернет-торгівлю: як змінювалися онлайн-продажі ритейлерів протягом I півріччя 2022 року. URL: <https://rau.ua/novyni/vpliv-vijni-na-internet/> (дата звернення: 25.11.2023).
4. Як змінилася електронна комерція у 2022 році. Дослідження Admitad. URL: <https://eba.com.ua/yak-zminylyasya-elektronna-komertsiya-u-2022-rotsi-doslidzhennya-admitad/> (дата звернення: 25.11.2023).
5. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
6. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
7. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР у редакції від 01.08.2023 № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>
9. Шкригун Ю.О. «Електронний бізнес», «електронна комерція» та «електронна торгівля»: відмінності й особливості. *Управління економікою: теорія та практика : Зб. наук. пр.* Київ : ІЕП НАНУ, 2020. С. 312–325. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2020.312-325>
10. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. Електронна комерція та Інтернет-торгівля : навчально-методичний посібник. Київ : Аграр Медіа Груп, 2021. 454 с.
11. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010). URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/11/KVED10_11.html
12. Назарова І. Сутність та обліково-інформаційне забезпечення електронних розрахунків. *Вісник економіки.* 2022. Вип. 3. С.123–136. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.123>
13. Лега О.В. Інтернет-торгівля: облік та оподаткування. *Причорноморські економічні студії.* 2019. №43. С. 161–166.
14. Пшик Б. Забезпечення стійкості грошового обігу в Україні в контексті реалізації інструментів грошово-кредитної політики. *Вісник Університету банківської справи.* 2017. № 1. С. 15–20.
15. Річний звіт Національного банку України за 2021 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2021-rik>
16. Річний звіт Національного банку України за 2022 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2022-rik>
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг : Закон України від 12.01.2023 р. № 2888-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text>

References:

1. Martynenko S. Statystyka elektronnoi komertsii u 2022 r. Tendentsii, fakty, prohnozy [E-commerce statistics in 2022. Trends, facts, forecasts]. Available at: <https://nxdigitalagency.com/blog-ua/statistika-elektronnoi-komercii-u-2022/> (accessed November 25, 2023).
2. Analiz rynku elektronnoi komertsii v Ukraini. 2021 rik [Analysis of the e-commerce market in Ukraine. 2021 year]. Available at: <https://soulpartners.com.ua/news/tpost/x2dve03v71-rinok-elektronno-komerts-v-ukrain-dosyagn> (accessed November 25, 2023).
3. Symonenko K. Vplyv viiny na internet-torhivliu: yak zminiuvatsia onlain-prodazhi riteileriv protiahom I pivrichchia 2022 roku [The impact of war on online commerce: how online sales of retailers changed during the first half of 2022]. Available at: <https://rau.ua/novyni/vplyv-vijni-na-internet/> (accessed November 25, 2023).
4. Yak zminyлася elektronna komertsiiia u 2022 rotsi. Doslidzhennia Admitad [How e-commerce has changed in 2022. Research Admitad]. Available at: <https://eba.com.ua/yak-zminyлася-elektronna-komertsiiya-u-2022-rotsi-doslid-zhennya-admitad/> (accessed November 25, 2023).
5. Pro elektronnu komertsiiu: Zakon Ukrainy vid 03.09.2015 № 675-VIII [On electronic commerce: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
6. Pro platizhni posluhy: Zakonu Ukrainy vid 30.06.2021 p. № 1591-IX [On payment services: the Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
7. Pro zastosuvannia reiestratoriv rozrakhunkovykh operatsii u sferi torhivli, hromadskoho kharchuvannia ta posluh: Zakon Ukrainy vid 06.07.1995 p. № 265/95-BP [On the use of registrars of settlement operations in the sphere of trade, public catering and services: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Polozhennia pro vedennia kasovykh operatsii u natsionalnii valiuti v Ukraini: Postanova Pravlinnia NBU vid 29.12.2017 p. № 148 [Regulations on conducting cash operations in the national currency in Ukraine: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>
9. Shkryhun Yu. O. (2020) "Elektronnyi biznes", "elektronna komertsiiia" ta "elektronna torhivlia": vidminnosti y osoblyvosti ["E-business", "e-commerce" and "e-commerce": differences and features]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka*. Kyiv: IEP NANU, pp. 312–325.
10. Kraus K. M., Kraus N. M. & Manzhura O. V. (2021) Elektronna komertsiiia ta Internet-torhivlia: navchalno-metodychnyi posibnyk [Electronic commerce and Internet trade: educational and methodological guide]. Kyiv: Agrar Media Group.
11. Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti (KVED-2010) [Classification of types of economic activity]. Available at: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/11/KVED10_11.html
12. Nazarova I. (2022) Sutnist ta oblikovo-informatsiine zabezpechennia elektronnykh rozrakhunkiv [Essence and accounting and information support of electronic calculations]. *Visnyk ekonomiky*, vol. 3, pp. 123–136.
13. Leha O. V. (2019) Internet-torhivlia: oblik ta opodatkovannia [Internet trade: accounting and taxation]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 43, pp. 161–166.
14. Pshyk B. (2017) Zabezpechennia stiikosti hroshovoho obihu v Ukraini v konteksti realizatsii instrumentiv hroshovokredytnoi polityky [Ensuring the stability of monetary circulation in Ukraine in the context of the implementation of monetary policy instruments]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*, no. 1, pp. 15–20.
15. Richnyi zvit Natsionalnogo banku Ukrainy za 2021 rik [Annual report of the National Bank of Ukraine for 2021]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2021-rik>
16. Richnyi zvit Natsionalnogo banku Ukrainy za 2022 rik [Annual report of the National Bank of Ukraine for 2022]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2022-rik>
17. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo platizhnykh posluh: Zakon Ukrainy vid 12.01.2023 p. № 2888-IX [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding payment services: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text>

Стаття надійшла до редакції 03.01.2024 р.